

Oponentský posudek na diplomovou práci Dariny Jeřábkové *Obraz vnitřního nepřítele v diskurzu bezpečnostních složek*

Autorka posudku: Lucie Cviklová

Diplomová práce Dariny Jeřábkové **Obraz vnitřního nepřítele v diskurzu bezpečnostních složek** má teoreticko–empirický character a je členěna do pěti klíčových celků (omylem označených jako šest); metodologie, teoretické základy, nepřítel, diskurz vnitřního nepřítele, závěr.

Úvahy obsažené v samotném textu navazují na desítky (tištěných i elektronických) teoretických prací a empirických materiálů. Celkově je využívání různých zdrojů za účelem prezentace vlastní argumentace možné považovat za uspokojivé. V úvodní kapitole nazvané metodologie autorka charakterizuje svůj vlastní výzkumný záměr, který dale rozpracovává ve své více než stostránkové závěrečné práci; tj. pochopit a vysvětlit širší souvislosti a podrobnosti mocenských vztahů majících vliv na lidské jednání a vycházející z diskursivní analýzy stejně tak jako proslulého teoretického přístupu sociální konstruktivismus.

Teoretické aspekty závěrečné práce vycházejí z nejvlivnějších koncepcí a pojmového aparátu věnovaného totalitarismu (např. Raymond Aron, Hannah Arendtová); je rozebírána problematika moderní disciplinace společnosti, sociální konstrukce reality, problematika legitimacy a legitimizace, souvislosti mezi ideologií a mocí, podstata komunismu a mechanismy fungování propagandy, vznik a fungování tajné policie a jádro totalitární státní moci.

Dále je vhodně rozpracována i konceptualizace nepřítele v bývalém totalitárním Československu, tj. tematika představující 'červenou nit' celé diplomové práce; podrobně jsou rozpracovány ideologické aspekty a praktiky ministerstva vnitra a pozornost je věnována i individuálním segmentům sociální konstrukce vnitřního nepřítele jakými jsou třetí odboj, opoziční strany, církve, kulaci a vesničtí boháči, apod.

Za úspěšnou komponentu celé práce je třeba považovat i uplatnění chronologické perspektivy vzhledem k tomu, že v jednotlivých časových obdobích totalitarismu a posttotalitarismu ministerstvo vnitra uplatňovalo své praktiky odlišným způsobem; za vhodnější bych považovala periodizaci související s proměnami politického režimu (sama autorka diplomové práce se rozhodla postupovat po desetiletích, tj. padesátá, šedesátá, sedmdesátá a osmdesátá léta).

Za nejúspěšnější část celé diplomové práce je třeba považovat podrobný rozbor konkrétních narativů uplatňovaných v jednotlivých desetiletích bývalého totalitárního či posttotalitárního Československa, tj. v padesátých letech následující diskurzy; 'diskurz boj proti boji reakce', diskurz 'škůdci a jejich likvidace', diskurz 'nepřítel', diskurz 'zrádná emigrace', diskurz 'konstrukce nové ideologie a výchova k boji',

diskurz 'jednotné a nerozborné', diskurz 'převýchova', atd. V další části diplomové práce jsou symetricky a výstižně pojednány i další parciální narativy, které se uplatňovaly na mediální scéně v jednotlivých desetiletích československého totalitárního či eventuálně posttotalitárního systému.

Za dílčí slabinu celé práce (kterou ovšem přiznává i samotná autorka) je třeba považovat metodologické aspekty ustavování parciálních diskurzů či případně nedostatečné pojednání jejich proporčního zastoupení na různých platformách mediální scény československého totalitárního či eventuálně posttotalitárního systému.

Celkově považuji práci za velmi kvalitní a navrhuji známku mezi jedničkou a dvojkou (tj. výborně či velmi dobře).

Otázky či náměty k obhajobě:

1)Považuje autorka – z hlediska konstrukce vnitřního nepřítele – všechna rozebíraná desetiletí za totalitární nebo je třeba rozlišovat mezi totalitárním a posttotalitárním obdobím?

2)Ať autorka vysvětlí výběr autorů v teoretické části i empirické části, vzhledem k celé řadě dalších autorů věnujících se této problematice, např. Zbigniew Brzezinski, Carl Friedrich, Juan Linz, Monika Mac-Donagh-Pajerová, Françoise Mayer, Zdeněk Mlynář, apod.

3.9. 2017 Lucie Cviklová